

## UCHWAŁA

Dnia 13 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Roman Trzaskowski

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie ze skargi dłużniczki W. C.  
na czynność komornika w postępowaniu egzekucyjnym  
z wniosku wierzyciela [...] Bank S.A.  
przeciwko dłużniczce W. C.  
o egzekucję świadczenia pieniężnego,  
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym  
w dniu 13 kwietnia 2017 r.,  
zagadnienia prawnego przedstawionego  
przez Sąd Okręgowy w E.  
postanowieniem z dnia 18 listopada 2016 r., sygn. akt I Cz ../16,

"Czy w przypadku gdy na skutek zażalenia dłużnika na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu postanowienie to zmieniono i oddalono wniosek dopuszczalne jest zasądzenie od wierzyciela na rzecz dłużnika kosztów postępowania egzekucyjnego wszczętego na podstawie tego tytułu?"

podjął uchwałę:

**Dopuszczalne jest zasądzenie od wierzyciela na rzecz dłużnika zwrotu kosztów obrony przed egzekucją, w tym kosztów zastępstwa procesowego, w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w związku z uchyleniem klauzuli wykonalności nadanej tytułowi egzekucyjnemu, na podstawie którego wszczęto to postępowanie (art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).**

## UZASADNIENIE

Dłużnik W. C. złożyła skargę na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w O. w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym z wniosku wierzyciela [...] Bank Spółki Akcyjnej (dalej: „Bank”), polegającą na odmowie w postanowieniu z dnia 10 maja 2016 r., umarzającym postępowanie egzekucyjne, przyznania dłużnikowi kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu egzekucyjnym.

Postanowieniem z dnia 25 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy w O. zmienił zaskarżone postanowienia z dnia 10 maja 2016 r. w ten sposób, że zasądził od Getin na rzecz dłużnika kwotę 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego oraz koszty postępowania skargowego.

Sąd ustalił, że na wniosek Bank z dnia 23 listopada 2015 r. w dniu 1 grudnia 2015 r. wszczęto postępowanie egzekucyjne na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 27 kwietnia 2015 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 23 lipca 2015 r., sygn. akt I Co .../15. W dniu 22 kwietnia 2016 r. Bank wniósł o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Następnie w dniu 6 maja 2016 r. wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 pkt 2 k.p.c. złożył dłużnik, domagając się ponadto obciążenia wierzyciela kosztami postępowania egzekucyjnego w całości i przyznania od niego zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego. Postanowieniem z dnia 25 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w E., sygn. akt I Cz .../16, uwzględnił bowiem zażalenie dłużnika na postanowienie z dnia 23 lipca 2015 r. i oddalił wniosek Bank o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu będącemu podstawą egzekucji.

Sąd przyjął, że w sprawie wystąpiła sytuacja, której nie reguluje art. 770 k.p.c., w związku z czym na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. zastosowanie mają przepisy o zwrocie kosztów procesu, tj. art. 98-110 k.p.c. Wobec faktu, że uchylono klauzulę wykonalności nadaną bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, prowadzenie na jego podstawie postępowania egzekucyjnego okazało się nieuzasadnione. Zgodnie z art. 98 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., zachodziła więc podstawa do

obciążenia wierzyciela kosztami postępowania egzekucyjnego poniesionymi przez dłużnika, co obejmowało w okolicznościach sprawy koszt wynagrodzenia pełnomocnika dłużnika.

Zażalenie na postanowienie z dnia 25 lipca 2016 r. złożył Bank.

Sąd Okręgowy w E., rozpoznając to zażalenie, powziął poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz, występując z przedstawionym na wstępie zagadnieniem prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 770 zd. 1 k.p.c., stanowiący, że dłużnik zwraca wierzycielowi koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji, nie reguluje całokształtu problematyki rozliczenia kosztów postępowania egzekucyjnego między dłużnikiem a wierzycielem. Ustanawia on zasadę odpowiedzialności dłużnika za koszty egzekucji, ograniczając jej działanie do kosztów celowego jej przeprowadzenia, i wyłącza w tym zakresie zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy wynikającą z art. 98 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 71, z dnia 4 marca 1987 r., III CZP 88/86, OSNCP 1987, nr 11, poz. 166, z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, nr 6, poz. 103, z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 37/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 74, z dnia 8 marca 2013 r., III CZP 1/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 136, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, MoP 2012, nr 20, s. 1064). Nie reguluje jednak problematyki ponoszenia kosztów zbędnych oraz kosztów wywołanych niecelowym lub bezpodstawnym wszczęciem lub przeprowadzeniem egzekucji. W tym zakresie konieczne jest stosowanie art. 98 i nast. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. W szczególności w wypadku niecelowego względnie bezpodstawnego wszczęcia lub przeprowadzenia egzekucji na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. koszty postępowania egzekucyjnego powinien ponosić wierzyciel (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 71, z dnia 4 marca 1987 r., III CZP 88/86, OSNCP 1987, nr 11, poz. 166, z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, nr 6,

poz. 103, z dnia 8 marca 2013 r., III CZP 1/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 136), a dłużnik ma prawo żądać od niego zwrotu kosztów obrony przed taką egzekucją.

Odpowiedzialność wierzyciela za koszty niecelowego lub bezpodstawnego wszczęcia lub przeprowadzenia egzekucji znajduje potwierdzenie w regulacjach przewidujących, że wierzyciel uiszcza w takim wypadku opłaty egzekucyjne w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych (por. art. 49 ust. 2a i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o komornikach sądowych i egzekucji, jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 1138 ze zm., dalej: „u.k.s.e.”).

Ocena, czy egzekucja została wszczęta lub przeprowadzona niecelowo lub bezpodstawnie, uwarunkowana jest okolicznościami konkretnej sprawy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNC 1987, nr 5-6, poz. 71, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, MoP 2012, nr 20, s. 1064). W wypadku, w którym doszło do umorzenia postępowania egzekucyjnego, za istotne dla tej oceny należy uznać przyczyny takiego umorzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, MoP 2012, nr 20, s. 1064). Umorzenie postępowania na wniosek wierzyciela (art. 825 pkt 1 k.p.c.) w razie upadku tytułu wykonawczego w postaci bankowego egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wskutek uwzględnienia zażalenia dłużnika na postanowienie o jej nadaniu, można kwalifikować do rzędu sytuacji, w których dłużnik powinien uzyskać od wierzyciela zwrot kosztów obrony przed egzekucją. Egzekucja wszczęta w ramach postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w razie uchylenia tej klauzuli stała się bowiem bezpodstawna (por. art. 49 ust. 2a u.k.s.e.).

Pomijając kwestię, czy i w jakim ewentualnie zakresie komornik - jako organ egzekucyjny - w takich okolicznościach jest uprawniony, uwzględniając przyczynę umorzenia postępowania egzekucyjnego, przyznać zwrot kosztów obrony dłużnikowi, działając na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. (por. negatywnie co do dopuszczalności oceny przez komornika celowości kosztów egzekucyjnych uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP

40/86, OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 71, z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, nr 6, poz. 103, i z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 37/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 74, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, MoP 2012, nr 20, s. 1064, pozytywnie natomiast uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., III CZP 1/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 136), stwierdzić należy, że bez wątpienia władny jest to uczynić sąd rozpatrujący skargę dłużnika na postanowienie komornika co do kosztów postępowania egzekucyjnego (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 71, z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, nr 6, poz. 103, z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 37/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 74, i z dnia 8 marca 2013 r., III CZP 1/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 136, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2012 r., III CZP 47/12, MoP 2012, nr 20, s. 1064).

W wypadkach, w których w grę wchodzi przyznanie dłużnikowi od wierzyciela kosztów obrony przed niecelową lub bezpodstawną egzekucją, koszty te obejmować mogą także koszt wynagrodzenia pełnomocnika dłużnika działającego za niego w postępowaniu egzekucyjnym, w tym pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym. Wynika to z odpowiedniego stosowania w takim wypadku art. 98 § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i znajduje odzwierciedlenie w przepisach przewidujących stawki opłat za czynności adwokackie lub radców prawnych w sprawach egzekucyjnych (por. dawniej § 11 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm., i § 10 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm., a obecnie § 8 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. poz. 1800 ze zm., i § 8 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1804 ze zm.).

Przesłanką przyznania dłużnikowi kosztów zastępstwa procesowego jest jednak to, aby pełnomocnik rzeczywiście reprezentował go w tym postępowaniu. W okolicznościach sprawy przesłanka ta jest spełniona, gdyż pełnomocnik dłużnika wystąpił - niezależnie od wierzyciela - z wnioskiem o umorzenie postępowania egzekucyjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie (art. 390 § 1 k.p.c.).

kc

jw